

Cumhuriyetin İlk Cesur Kuşaklarına*

Prof. Dr. M. Gazi YAŞARGİL
Beyin Cerrahisi

Özet: Beyin cerrahisinde mikrocerrahi tasarımları, yöntemleri ve araç-gereçleri ile ünlü olan Prof. Yaşargil'e, 13.7.2005 tarihinde TBMM tarafından onur ödülü verildi. Yaşargil bu ödülü, Cumhuriyet'in kadın erkek ilk cesur kuşaklarına sunulmuş bir ödül olarak gördüğünü söyledi. Yaşargil, konuşmasında insan beyninin özellikleri üzerinde de durdu.

Anahtar Sözcükler: Beyin cerrahisi, ödül, Cumhuriyet, TBMM.

Abstract (The speech given by Prof. Dr. Gazi Yaşargil at Turkish National Parliament)

Prof Yaşargil, who has a reputation in brain surgery due to his success at developing micro-surgery designs, methods and instruments, was awarded a honor price by Turkish National Parliament in July 13th, 2005. Mr. Yaşargil stated that this price was presented to the first courageous generations of Turkish Republic. Additionally, Prof. Yaşargil, emphasized the features of human brain.

Key Words: Brain surgery, award, Turkish Republic, Turkish National Parliament

21 Nisan 2005, Perşembe günü TBMM Başkanı Sayın Bülent Arınç Milli Egemenlik Onur Ödülü'nün bana verildiğini bildirdiğinde çok gururlandım ve çok sevindim. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanı üyelerine ve milletime candan teşekkür ederim. Bu ödül bana ve genç kuşaklara güç verecektir.

“Onur Ödülüne” layık görülmemiş olmam birdenbire yetmiş yıl evvelki bir hatıramı canlandırdı; 23 Nisan 1935 tarihinde, Ankara Cebeci İltekin İlkokulu öğrencileri olarak Ulus alanındaki törene katılmaya hazırlanmıştık. Okulumuzun müdiresi bayrağı taşımakla beni görevlendirdiği anda mutluluktan uçmaya başlamıştım.

Eve döndüğümde kitaplarıyla meşgul babama beni çok kıvançlandıran bu olayı heyecanla anlattığımda; “Oğlum, bugün

hava pek sıcaktı, bayrağın o koca direği sana ağır gelmedi mi” diye sormuştu. “Bayrak, kendini ve beni kolayca taşıyiverdi” yanıtını verince anneme dönüp, bak şu kızanın şevkine diyerek saçlarımı okşamıştı.

Devrim ve Sağlam Temeller

Sevinçten şevk kelimesinin manasını soramamıştım. İçime sanki bir kıvılcım düşmüştü. Bu ateş içimde devamlı yanar, sizlerde de olduğu gibi. Sizin ve milletimizin bana layık gördüğünüz “onur ödülü” bayrağımız gibi hepimizi şevklendirsin.

Bu çok anlamlı “onur ödülü”, ulu önder ATATÜRK ve cesur yandaşlarının, metin halkımızın benzersiz irfan, irade ve azimle yarattıkları laik Türkiye Cumhuriyeti devrimine büyük katkıları olan sayısız şehit, gazi, kadın, erkek İlk Cumhuriyet kuşaklarına da sunulmuş bir ödüldür. Uygarlığa örnek bu devrim sağlam temeller üzerindedir.

* TBMM'de verilen Onur Ödülü Törenindeki konuşması.

İkinci Dünya Savaşı en kızışmış “ahval ve şeraiti” içerisindeyken özenle tasarladığım mesleki emelime erişebilmek için ülkemin coğrafi sınırlarından ayrılıp Ekim 1943’te Avrupa’ya tıp tahsiline gitmişim. Geçen yıllar boyunca ulusumun, insanlığın ve tüm varlıkların geleceği her an ilgi alanımdaydı. Vatanı ve milleti sevmenin ve yükseltmenin bin bir yolu olduğunu Cumhuriyet devriminin ilk büyük şairlerinden Orhan Veli bir şiirinde ne güzel açıklamıştır.

Türkiye’de ve beş kıtadaki sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik, siyasal, felsefi ve teknolojik gelişmeleri devamlı ve dikkatli izledim ve kendi çapımda katkılarda bulunmaya çalıştım: 1960 yılında “Batının görevi” isimli Almanca yazdığım bir ufak kitabım Batı Avrupa devlet makamları ve Batı basını tarafından ilgiyle karşılandı: İşçilerimize Batı’da kapıların aralanması için anahtar oldu.

Avrupa, Orta Asya ile Kafkasya ve Anadolu Kökenli

Osmanlı kültürünün en önemli simgelerinden biri olan Edirne’deki II. Beyazid Külliyesi’nin mimari, estetik mükemmelliği ve tababet alanında dünyada ilk defa kullanılan musiki ve gıda tedavisi yöntemleri 1962 yılında yayımlanan bir yazımın konusuydu. Geçen hafta Edirne’ye yaptığım ziyarette bu külliyenin onarılarak dünya kültürüne kazandırıldığını görmekten mutluluk duydum.

Tıp ile ilgili yayınlarda dünyada ilk defa 1465 yılında dört yüzü aşkın renkli minyatür resimle ameliyatlarını gösteren Amasyalı büyük hekim ve cerrah Şerafettin Sabuncuoğlu’nun Türkçe yazdığı benzersiz eserini başka bir yazımda açıkladım.

Sekizinci – on altıncı asırlar arasında yaşamış olan Türk ve diğer İslam bilgelerinin küresel uygarlık evrimine katkılarını içeren, yıllardır üzerinde özenle çalıştığım başka bir kitabımı ise henüz yayımlamadım. Orta Asya, Kafkasya ve Anadolu’nun dinamik kültür tarihi konulu konferanslarım her yerde büyük ilgiyle karşılandı. Tezim Avrupa’nın Orta Asya, Kafkasya ve Anadolu kökenli olmasıdır.

Mesleki alanda sinir sistemi ameliyatlarında mikrocerrahi tasarımlarım, yön-

temlerim ve geliştirdiğim mikrocerrahi araç-gereç her gün binlerce hastada meslektaşlarım tarafından başarıyla kullanılmaktadır. Ulvi bir sevgiden kaynaklanan bu küresel boyutlu katkılarım, beni okullarında yetiştiren devlet ve milletimizin insanlığa verdiği bir armağandır.

Üç hafta evvel Dünya Nöroşirürji Akademisi, ilk altın onur ödülünü Fas Kongresinde bana vermekle aynı zamanda egemen ulusumuzu da onurlandırmış oldu.

Milli Egemenliği Pekiştirir

Bunları bildirmemin sebebi şudur: Bireyler ve kurumlar tarım, sanayi, ticaret, maliye, siyaset, hukuk, sağlık, eğitim, kültür, medya, turizm ve milli savunma sahalarındaki gayretleriyle milletlerini güçlendirirler. Din, dil, felsefe, sanat, teknoloji, matematik, bilim, spor, gelenek ve görenek konularında bireylerin, toplumların ve kurumların katkıları milli egemenliği pekiş-

tirir. Gurbetteki hayatım tatilsiz, bayram-sız-seyransız, haftada yedi gün, bazen geceler de dahil hep hastanelerde çalışmakla geçti ve hala geçmektedir. İki yıl Almanya, elli yıl İsviçre, on yıl Amerika Birleşik Devletleri ve birkaç ay süreyle bulunduğum Asya ve Afrika hastaneleri benim için değeri biçilmez hayat okulları oldular.

Sağlık sorunları nedeniyle sakat kalmak, yok olmak endişe ve korkuları, hastalığı yenmek ve aşmak ümitleri, hastaları, ailelerini, dostlarını, bakıcıları ve hekimleri koşulsuz birleştiren çok etkin ve ulvi bir kudrettir. Batı hastanelerinde görevlilerin büyük kısmı değişik ülkeler kökenlidirler. Ortak kimlik, bilgi, yeti, yetenek, sabır-sebat, inanç-iman, sevgi ve şevkatle hastalara ve ailelerine yardım etmek öğeleriyle tanımlanır. Hastanelerde herkes eşittir. Küremizin bir gün bu özelliklere sahip bir ülke olabilmesi tüm insanlığın dileğidir.

Vicdanlar Konu Dışı

Son yüzelli yılda küresel siyasi, sosyal ve sosyo-ekonomik büyük sıkıntılara rağmen temel bilimler, matematik ve bilimsel teknoloji görkemli evrimler başardılar. Yepyeni zaman-mekan ve işlevlik boyutları yaratıldı. Bilimler atto, nano ve femtometrik çaplar arasında mekik dokuyorlar.

Elektronik ata binebilenler anında tüm coğrafi, siyasi ve iklim engellerini aşip istedikleri iletişimi kurabiliyorlar. Kütüphaneler, müzeler ve son haberler elimizin altında kullanıma hazır durmaktadır.

Tüm küremizde yeni bir uygarlık çağına girildi. Yalnız biz değil, tüm insanlık ve tabiat tehlikeli bir geçit üzerindemiz. Uygarlık çetrefil bir ahlak sınavı içerisinde. Dünyada şu anda dört milyar insan çetin bir yaşam mücadelesi vermekte. Çok sayıda kadın ve çocuk ezici bağımlılıklarından sıyrılıp bir türlü özgürlüklerine kavuşamıyor. Belleğin, zekanın ve yeteneklerin daha güçlenmesi için tababetten mucizevi çareler bekleniyor. Vicdan sorunu nedense hep konu dışında kalmakta.

Bilim, sanat, felsefe, tarih, tababet, dil ve din konularında “sona gelindi” kaygısıyla yazılan tek boyutlu hissiyat ve düşünceler içeren eserler, esasında kendi ken-

dilerini sınırlandırmaktan ileri gidemiyorlar.

Özgüvensizlikten kaynaklanan, “üstünlük” taslayan kültür savaşı vizyonları, kı-rık bir aynadaki çarpık görüntülerine bakarak kendilerine aşık olanların narsistliğini yansıtmaktadır. Üstünlük-aşağılık komplekslerini tarihi bir geçiş sıkıntısı olarak algılayan genç kuşaklar beş kıtada boy göstermeye başladılar. Bakış açılarımız giderek küreselleşmektedir. Gençlerin düşünür açıları ise evrensel boyutlardadır.

Çağımızın düğümlemiş gibi gözüken siyasal, ekonomik ve kültürel sorunları şu gerçekçi yaklaşımla aşılabilecektir: “Gereken kudret beynimizde mevcuttur.”

Gizemli olarak algıladığımız insan beyni, hem çok görkemli nitelikte yaratıcılığa, hem de korkunç kötülöklere kaynak olabiliyor. İnsan beyninde ki kötülüğe yenik düşme zaafiyeti bilim, sanat, felsefe ve din eğitimiyle her zaman, her yerde, her birey ve grupta durdurulamıyor. Bazı bireyler ve büyük-küçük gruplar zeka ve eğitim nitelikleriyle bağdaşmayan içgüdülerine yenik düşebiliyorlar; akıl, vicdan ve ahlak sınırları kolayca aşıveriyor; olumsuz olaylar bireylere, toplumlara ve küremize büyük zararlar veriyor.

Bunların nedenini ve nasılıni bilimsel olarak açıklamakta zorlanıyoruz, fakat bu durum yakın gelecekte bilimsel yöntemlerle kesinlikle belirlenecektir.

Küremizin yapısını ve işlevini açıklayabilen, makro ve mikro kosmosu inceleyebilen, on ikibin kuşaktan beri “tin ve us” kavramlarıyla çetin bir uğraşta bulunan insan beyni, kendisini somut bilinçlendirmeye ancak yüz elli yıl önce başlayabildi. İnsan beyninin yapısının, çok boyutlu, çok modüllü ve her an çok çabuk değişebilen çeşitli işlevlerinin nesnel araştırmaları için gereken araç-gereç ve somut düşünceler, ancak temel bilimler, matematik ve teknolojinin evrimleri sayesinde geliştirilebilir.

Daha hassas araç gereç ve çok kapsamlı yöntemlerin uygulanmasına son on beş yıl içerisinde başlandı. Önümüzdeki yıllarda bunlar daha olgunlaşacaklardır.

Beyinde 100 Milyar Nöron

İnsan beyni ortalama bin dört yüz bin beş yüz gram ağırlıktadır. Günde 100-120 gram şeker ve kanımızın yüzde yirmi oksijeniyle beslenip 24 saatlik faaliyetini hiç durmadan sürdürür. Her insan beyninde 10 ila 20 mikron büyüklüğünde, çeşitli şekil ve görevi olan 100 milyar nöron isimli ve 1 trilyon nöroglia isimli hücreler bulunmaktadır. Bu hücreler incecik ağlarla birbirlerine bağlıdır ve işlevleri çok boyutludur. Beynimizi ne kadar kullanırsak o kadar fazla yeni bağlantılar oluşuyor; bu olay yalnız gençlerde değil yaşlılarda bile gerçekleşmektedir.

1.1 trilyon nüfuslu muazzam beyin paramentosundaki hücreler ve hücre grupları neredeyse ışık hızında birbiriyle nasıl görüşüp, anlaşıyorlar, nasıl kesin karar alabiliyorlar, çoğunluk nasıl kazanılıyor henüz somut olarak belirlenebilmiş değil.

İnsan beyni yanlış bir yaklaşımla bilgisayara benzetiliyor. Bilgisayarlar ikili sayı sistemiyle çalışırken, her nöronun 10-15 bin bağ aracılığıyla, çok boyutlu çalışabildiği düşünüldüğünde karşımıza aklın alamayacağı sonsuz bir hesap çıkmaktadır. Bu hesap dışında bir de doğanın henüz açıklanamayan bir mantığı olduğunu da düşünmeliyiz.

Beyin İkilemlerle Dolu

İnsan beyni ikilemlerle doludur. Nesnel araştırmalar son yıllarda büyük sayıda veriler kazandırdılar, fakat bileşik bir beyin kuramına henüz erişilemedi.

Bilinenler kütüphaneler ve bilgisayarlar dolusu. Bilinmeyenlerin çok daha büyük boyutlarda olduklarını kavramak yeni araştırma planlarının hazırlanmasına yol açmaktadır. Spekülatif düşüncelerden kaçınıp bilim yolunda ilerlememiz gerekmektedir.

Yüzyıl evvel dünyada birkaç yüz “neuroscientist” sinir sistemi bilimcisi sayılıyordu. Zamanımızda bir milyon neuroscientist ve yardımcıları modern laboratuvarlarda yoğun çalışma içerisindedir. Aralarında Türkiye kökenli bilimcilerin de bulunduğunu ve bazı konularda önderlik ettiklerini büyük kıvançla burada bildirmek isterim. Önümüzdeki yıllarda beyin bilimcilerin sayısının çok daha artması beklenmektedir. Hedef her birey ve toplumun evrensel üstün niteliklere kavuşmaları ve geleceğin korunmasıdır. Genç kuşaklara öğüdüm şudur: Beyninize güvenin, yılmadan çalışın, beyninizdeki cevher iyi işlenirse kendinize, milletinize, insanlığa, tüm varlıklara, küremize ve hatta evrenimize büyük değerler kazandırabilir.

Sayın TBMM üyeleri,

İlk Milli Egemenlik Onur Ödülü’nü bir beyin cerrahına vermekle uygarlık tarihinde insan beyninin önemini vurgulamış oldunuz.

Türkiye Cumhuriyeti Devrimi Evlatlarının açtığı bu yol, milletimize ve insanlığa hayırlı olsun.

Kaynak: Cumhuriyet , 13.07.2005.

Tarım İşçileri Arasında Kadınların Oranı (%)				Çalışan Nüfusta Her 10 Bin Kişi Arasında Araştırmacı Olarak Görev Yapan Kişi Sayısı			
Etiyopya	88	Mısır	35	Finlandiya	99	Kanada	58
Bangladeş	78	Flipinler	27	Japonya	97	İsviçre	55
Türkiye	72	Yunanistan	20	İsveç	91	İngiltere	55
Pakistan	66	Polonya	19	ABD	81	Belçika	54
Kırgızistan	53	Brezilya	19	Norveç	78	İrlanda	51
Sri Lanka	49	Hırvatistan	17	Avustralya	67	Hollanda	50
Tayland	47	Litvanya	16	Fransa	61	Yeni	
Romanya		Kenya	16	Danimarka	61	Zelanda	44
Endonezya	42	Saint Lucia	16	Almanya	60	Avusturya	34
Namibya	39	Letonya	14			İtalya	33

Kaynak: Referans, 08.08.2005.

Kaynak: Referans, 20.07.2005.